

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี กรณีศึกษาการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชนตำบลครั้งนี้ สามารถสรุปผล อภิปรายผล และได้ข้อเสนอแนะผลการวิจัยดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาแนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ไปใช้ในการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงสำรวจ

1. การกำหนดประชากร

ประชากรที่ใช้เป็นเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ สภาองค์กรชุมชนตำบล ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ทั้ง 10 อำเภอ โดยใช้วิธีการหาข้อมูลแบบ การอภิปรายกลุ่มเฉพาะ (Focus-Group Discussion) เป็นการอภิปรายโดยอาศัยผู้ให้ข้อมูลที่มีสถานภาพเดียวกัน เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันตามแนวอภิปรายกลุ่ม ผู้ที่จะใช้ในการอภิปรายเฉพาะกลุ่มเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด 51 สภาฯ คือ อำเภอแหลมสิงห์มีการจัดตั้ง 7 สภาฯ

1. สภาองค์กรชุมชนตำบลบางกะไชย
2. สภาองค์กรชุมชนตำบลพลั่ว

3. สภาองค์กรชุมชนตำบลคลองน้ำเค็ม
4. สภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะปริด
5. สภาองค์กรชุมชนตำบลหนองซิม
6. สภาองค์กรชุมชนตำบลปากน้ำแหลมสิงห์
7. สภาองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า

อำเภอท่าใหม่มีการจัดตั้ง 12 สภาฯ

1. สภาองค์กรชุมชนตำบลสองพี่น้อง
2. สภาองค์กรชุมชนตำบลโขมง
3. สภาองค์กรชุมชนตำบลราพัน
4. สภาองค์กรชุมชนตำบลตะกาดเจ้า
5. สภาองค์กรชุมชนตำบลพลอยแหวน
6. สภาองค์กรชุมชนตำบลเขาบายศรี
7. สภาองค์กรชุมชนตำบลทุ่งเบญจา
8. สภาองค์กรชุมชนตำบลคลองขุด
9. สภาองค์กรชุมชนตำบลลีพยา
10. สภาองค์กรชุมชนตำบลเขาหัว
11. สภาองค์กรชุมชนตำบลบ่อพุ
12. สภาองค์กรชุมชนตำบลเขาแก้ว

อำเภอลุมมีการจัดตั้ง 7 สภาฯ

1. สภาองค์กรชุมชนตำบลตะปอน
2. สภาองค์กรชุมชนตำบลบ่อ
3. สภาองค์กรชุมชนตำบลวันยาว
4. สภาองค์กรชุมชนตำบลวังสรรพรส
5. สภาองค์กรชุมชนตำบลตรอกนอง
6. สภาองค์กรชุมชนตำบลซึ้ง
7. สภาองค์กรชุมชนตำบลบางชัน

อำเภอเมืองมีการจัดตั้ง 7 สภาฯ

1. สภาองค์กรชุมชนตำบลตลาด
2. สภาองค์กรชุมชนตำบลเกาะขวาง
3. สภาองค์กรชุมชนตำบลพลับพลา
4. สภาองค์กรชุมชนตำบลวัดใหม่

5. สภาองค์กรชุมชนตำบลท่าช้าง
6. สภาองค์กรชุมชนตำบลคลองนารายณ์
7. สภาองค์กรชุมชนตำบลบางกะจะ

อำเภอนายายอาม มีการจัดตั้ง 3 สภาฯ

1. สภาองค์กรชุมชนตำบลกระเจา
2. สภาองค์กรชุมชนตำบลวังใหม่
3. สภาองค์กรชุมชนตำบลวังโดนด

อำเภอโป่งน้ำร้อน มีการจัดตั้ง 2 สภาฯ

1. สภาองค์กรชุมชนตำบลทับไทร
2. สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลโป่งน้ำร้อน

อำเภอสอยดาว มีการจัดตั้ง 4 สภาฯ

1. สภาองค์กรชุมชนตำบลทุ่งขนาน
2. สภาองค์กรชุมชนตำบลปะตง
3. สภาองค์กรชุมชนตำบลสะตอน
4. สภาองค์กรชุมชนตำบลทรายขาว

อำเภอมะขามมีการจัดตั้ง 3 สภาฯ

1. สภาองค์กรชุมชนตำบลวังแซ้ม
2. สภาองค์กรชุมชนตำบลท่าหลวง
3. สภาองค์กรชุมชนตำบลฉนวน

อำเภอเขาฉกรรจ์มีการจัดตั้ง 3 สภาฯ

1. สภาองค์กรชุมชนตำบลตะเคียนทอง
2. สภาองค์กรชุมชนตำบลคลองพลู
3. สภาองค์กรชุมชนตำบลจันทเขลม

อำเภอแก่งหางแมวมีการจัดตั้ง 3 สภาฯ

1. สภาองค์กรชุมชนตำบลพวา
2. สภาองค์กรชุมชนตำบลสามพี่น้อง
3. สภาองค์กรชุมชนตำบลเขาวงด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์

การสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย

แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยใช้รูปแบบคำถามทั้งปลายปิด และปลายเปิด

2.1 องค์ประกอบของเครื่องมือวิจัย

องค์ประกอบของเครื่องมือวิจัยประกอบด้วยเนื้อหาสรุป ดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทการขับเคลื่อนงานของสภาองค์กรชุมชนจังหวัดจันทบุรี เช่น ความเป็นมา แผนยุทธศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองว่าด้วยความมั่นคงทางอาหาร ของสภาองค์กรชุมชน

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรีจำนวน 51 สภาฯ

ตอนที่ 3 ผลของกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติ ในจังหวัดจันทบุรี ของสภาองค์กรชุมชนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติ ในจังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 5 แนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ไปใช้ในการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดจันทบุรี วิเคราะห์ โดยวิธีการหาความเรียงและสรุปผล

2.2 วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เนื้อหา สำนวนภาษา และความเหมาะสม แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำเพิ่มเติม

2.2.2 นำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ขอคำแนะนำและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน (ดังภาคผนวก ก)

การทดสอบเครื่องมือที่จะใช้ในการทดสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ตรวจสอบ เมื่อรับเครื่องมือกลับจากผู้เชี่ยวชาญ นำข้อแก้ไขทั้งหมดมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

2.3 ในการทดสอบความเที่ยง (Reliability) จะใช้การทดลองโดยไปเก็บแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 99) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เท่ากับ 0.96

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ถึงประธานศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรีเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม - มีนาคม 2556

3.3 หลังจากนั้นผู้วิจัยจะดำเนินการคัดเลือกแบบสอบถามเฉพาะที่ตอบครบถ้วนสมบูรณ์ และนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ตัวแปรส่วนบุคคลจะใช้การนำมาแจกแจงความถี่ คำนวณค่าเป็นร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบความเรียง

4.2 การวิเคราะห์ระดับผลของกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี และปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี ใช้วิธีคำนวณโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean)

4.3 การทดสอบสมมติฐานจะทดสอบโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Person's Correlation) และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลโดยใช้ฐานทางแนวคิดทฤษฎีต่อไป

การทดสอบสมมติฐานของตัวแปรกำหนดอันได้แก่ ประสิทธิภาพในการจัดประชุม ความพอเพียงของงบประมาณในการดำเนินงาน การเสริมหนุนของเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด และการประสานหน่วยงานระดับจังหวัด โดยการใช้ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพในที่นี้จะใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เจาะลึกโดยใช้ผู้ให้ข้อมูลหลักมาเสริมการวิเคราะห์กระบวนการส่งผลกระทบให้เห็นชัดเจนขึ้นจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ (Key-Informants) ดังนี้

1.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาญศักดิ์ บุญเรือง	คณะทำงานศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชนจังหวัดจันทบุรี
1.2 นางสาวอินทรา มานะกุล	ที่ปรึกษาด้านสิ่งแวดล้อมสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดจันทบุรี
1.3 นางสุจิตรา ชนะสิทธิ์	กลุ่มนาข้าวอินทรีย์ตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพง จังหวัดจันทบุรี

1.4 นายอำนาจ ชูสกุล

ประธานเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
หมู่บ้านจังหวัดจันทบุรี

1.5 นางปัฐยาดี แจงเชื้อ

กลุ่มเกษตรอินทรีย์ ของ - มู - แสง

2. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในที่นี้ จะใช้ประสบการณ์ในการทำงานกับสภาองค์กร
ชุมชนตำบล จังหวัดจันทบุรีมาเป็นเวลา 4 ปี ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลเสริมวิธีการอื่นๆ โดยใช้
ในกระบวนการสังเกต เช่น การเข้าร่วมประชุมต่างๆ

3. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะใช้การตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อเพิ่มเติม
คำอธิบายตารางจากการสำรวจให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติ
ในจังหวัดจันทบุรี กรณีศึกษาการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชนตำบล ผลการวิจัยพบว่า

ข้อค้นพบ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิผลของกระบวนการนำ
นโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี เป็นไปในทิศทางที่มีประสิทธิผลมาก
ในเชิงบวกของภาพรวม

เมื่อมาพิจารณาเปรียบเทียบเชิงคุณภาพ กระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการ
ตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรีเป็นรายด้านก็จะพบว่า การส่งเสริมให้กลุ่มจัดการดูแลรักษาฟื้นฟู
ทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า สิ่งแวดล้อม การประสานการทำงานร่วมกันของชุมชน ท้องถิ่น
ท้องที่ การเป็นเวทีกลางในการปรึกษาหารือเพื่อการแก้ไขปัญหา / การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
อย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมให้กลุ่มดูแล ฟื้นฟูภูมิปัญญา วัฒนธรรม การร่วมจัดทำข้อมูลวางแผน /
ประสานแผนการพัฒนาชุมชนตำบล การเชื่อมโยงการทำงาน/หนุนการพัฒนากลุ่ม / องค์กรชุมชน
ในตำบล การจัดเวทีให้คนในตำบลมีส่วนร่วมในการให้ความเห็นต่อโครงการที่จะส่งผลกระทบ
ต่อชุมชน, การประสานหน่วยงาน/ภาคีมาร่วมสนับสนุนงานพัฒนาที่ชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก
เป็นประสิทธิผลที่เกิดจากกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัด
จันทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงของสภาพพื้นที่จังหวัดจันทบุรี เนื่องด้วย ปี 2553 เกิดการ
เข้ามาศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม เหล็กต้นน้ำ (โรงงานถลุงเหล็ก) บริเวณ
ตำบลเกาะเปริด หนองขี้ม และปากน้ำแหลมสิงห์ การมีส่วนร่วมในเวทีสมัชชาปฏิรูปจังหวัด

จันทบุรี “เปลี่ยนจันทบุรี 10 ปี จะไปทางไหน” ในปี 2554 และการร่วมเวทีสมัชชาชุมชนคนจันทบุรี ชุมชนท้องถิ่นร่วมจัดการตนเอง ร่วมกับภาคี สมัชชาปฏิรูปจังหวัดจันทบุรี สภาพัฒนาการเมือง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกาศปณิธานสมัชชาชุมชนคนจันทบุรี ชุมชนท้องถิ่นร่วมจัดการตนเองว่าด้วยความมั่นคงทางด้านอาหาร เมื่อ วันที่ 3 กรกฎาคม 2555 ณ ศูนย์ปฏิบัติการองค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี ทำให้สภาองค์กรชุมชนตำบล เริ่มต้นตัว และใช้สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นพื้นที่กลางในการจัดเวทีปรึกษาหารือ เชื่อมโยงประสานภาคีท้องถิ่น ท้องที่ กลุ่มองค์กร และหน่วยราชการในพื้นที่และนอกพื้นที่ ร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

ข้อค้นพบ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีนั้น ได้แก่ ประสิทธิภาพในการประชุม การเสริมหนุนของเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดและการประสานหน่วยงานระดับจังหวัด ในขณะที่ความพอเพียงของงบประมาณในการดำเนินงาน ไม่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

เมื่อมาทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประสิทธิภาพในการจัดประชุม มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีนั้น พบว่าค่าสหสัมพันธ์ที่มีความเข้มข้น (Strength) สูง เมื่อมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลเราจึงสามารถยอมรับสมมติฐานได้ เนื่องจาก ข้อมูลในการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมพบว่า การจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้สถานที่ประชุมประจำหรือมีการประชุมสัญจรไปตามหมู่บ้าน มีรูปแบบในการประชุมทั้งทางการ เป็นทางการ หรือประชุมเชิงปฏิบัติการ ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ มีเนื้อหาสาระในการประชุมที่ชัดเจน มีระบบการบันทึกและรายงานผลอย่างถูกต้อง จะก่อให้เกิดการปรึกษาหารือแบบมีส่วนร่วมเพื่อการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ผลักดันเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

การทดสอบสมมติฐานที่ว่า การเสริมหนุนของเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีนั้น พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์ที่มีความเข้มข้น (Strength) สูงมาก เมื่อมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผล เราจึงสามารถยอมรับสมมติฐานได้ เนื่องจาก ข้อมูลในการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม พบว่า การเสริมหนุนของเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนจังหวัด ควรเน้นการเสริมหนุนในด้านการพัฒนาศักยภาพขบวนองค์กรชุมชน ด้านการเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานภาคีพัฒนา ด้านการจัดทำข้อมูล การนำเสนอข้อมูลปัญหา แผนพัฒนายุทธศาสตร์ แผนงานพัฒนาของภาคประชาชนให้กับผู้ว่าราชการจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด การรวบรวมปัญหาของชุมชนในจังหวัดและแนวทางแก้ไขเสนอต่อที่ประชุมในระดับชาติ รวมทั้งการสื่อสาร สร้างความเข้าใจ การรายงานผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้รับรู้

การทดสอบสมมติฐานที่ว่า การประสานหน่วยงานระดับจังหวัด มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีนั้น พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์ที่มีความเข้มข้น (Strength) สูง เมื่อมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลเราจึงสามารถยอมรับสมมติฐานได้ เนื่องจากข้อมูลในการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมพบว่า เป็นการประสานการทำงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด พัฒนาการจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สภาพัฒนาการเมือง เป็นต้น ในรูปของพหุภาคี ผ่านกลไกกระบวนการ ทำงานร่วมกัน อาทิ คณะทำงานเครือข่ายประชาสังคม ของสภาพัฒนาการเมือง ที่มีคณะทำงานเป็นบุคลากรทั้งจากหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และขบวนการองค์กรของชุมชน เพื่อประสานความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน นำเสนอแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และ ผลักดันงานสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

ส่วนการทดสอบสมมติฐานที่ว่า ความพอเพียงของงบประมาณในการดำเนินงาน มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีนั้น พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์ที่มีความเข้มข้น (Strength) ต่ำ เมื่อมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผลเราจึงไม่สามารถยอมรับสมมติฐานได้ เนื่องจากข้อมูลในการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม พบว่า สภาพองค์กรชุมชนตำบลที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งงบประมาณหลายแห่งและจำนวนมาก จะเป็นพื้นที่ที่ค่อนข้างเข้มแข็งและจะมีการรวมกลุ่มได้ในลักษณะค่อนข้างดี ส่วนใหญ่งบประมาณจะเป็นงบสนับสนุนจากภายนอกพื้นที่ จึงมีข้อสังเกตได้ว่า ชุมชนท้องถิ่นยังต้องพึ่งพิงการสนับสนุนงบประมาณจากภาคส่วนต่างๆ ขณะเดียวกันในการจัดการงบประมาณของพื้นที่ยังไม่เป็นอิสระ กล่าวคือ ยังเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเบิกจ่ายของแหล่งงบประมาณนั้นๆ และไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างแท้จริง

ข้อค้นพบ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สามารถสรุปได้ว่า

เมื่อพิจารณาถึง แนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองไปใช้ในการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดจันทบุรี พบว่า นโยบายนั้นต้องสอดคล้องความต้องการของชุมชนไม่ใช่ให้ส่วนราชการเป็นผู้กำหนด จังหวัดจันทบุรีเป็นเมืองเกษตรกรรม ถ้ามีการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองไปใช้ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงคือ ต้องพัฒนาด้านเกษตรกรรม พัฒนาด้านการผลิตอาหารให้ปลอดภัยและยั่งยืน ดูแลรักษาสถานความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยอาจมีมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองไปใช้ในการปฏิบัติ เช่น การนำเสนอนโยบายให้หน่วยงานท้องถิ่นสนับสนุนงบในการขับเคลื่อนของสภาพองค์กรชุมชน การใช้เวทีสภาพองค์กรชุมชนในการร่วมกันกำหนด

นโยบายสาธารณะ การรับรองคุณภาพอาหารจากแหล่งผลิตของชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคง การปกป้องพื้นที่แหล่งผลิตอาหาร จัดทำผังเมือง พังด้าบลให้สอดคล้องกับฐานทรัพยากรธรรมชาติภายใต้บริบทชุมชน การสร้างกลไกในการพัฒนา โดยชุมชนเป็นแกนหลัก ส่วนราชการและท้องถิ่นเป็นผู้หนุนเสริมเชื่อมโยงภาคี การกำหนดคกคิดการร่วมในการใช้ทรัพยากรโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน การออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ทั้งนี้มาตรการต่างๆ จะขับเคลื่อนเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนได้ ต้องมาจากการสร้างความตระหนักรู้ การกำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ การเชื่อมโยงภาคีทุกภาคส่วนร่วมกับชุมชน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สื่อออนไลน์ สื่อสาธารณะต่างๆ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเสนอปัญหาในการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองไปใช้ในการปฏิบัติ

อย่างไรก็ตามการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองไปใช้ในการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดจันทบุรีอาจจะพบอุปสรรคในการดำเนินงานได้จากปัญหานี้สิน รายได้น้อยของผู้คน ราคาผลผลิตตกต่ำ ยาเสพติด อาชญากรรม การตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกที่สาธารณะ พื้นที่ไม่เพียงพอในการทำการเกษตร ขาดแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร แรงงานข้ามชาติ ประชากรแฝง การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (ภัยแล้ง น้ำท่วม ฤดูกาลที่ผิดปกติ) ตลอดจนการเปิดประชาคมอาเซียน

ดังนั้นแนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ไปใช้ในการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของจังหวัดจันทบุรี จากการยอมรับสมมติฐานเบื้องต้น ทำให้ได้แนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ดังนี้

1. ประสิทธิภาพในการจัดประชุม เพื่อนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ต้องมีการจัดประชุมโดยมีการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ ควรเป็นไปโดยการปรึกษาหารือแบบมีส่วนร่วม ใช้สถานที่ประชุมประจำหรือมีการประชุมสัญจรไปตามหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจ ไม่ยึดรูปแบบการประชุมที่เป็นทางการมากเกินไป หรือจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการตามความเหมาะสมกับสถานการณ์นั้น มีเนื้อหาสาระในการประชุมที่ชัดเจน มีระบบการบันทึกและรายงานการประชุมอย่างถูกต้อง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ผลักดันเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การส่งเสริมสภาองค์กรชุมชนตำบล ซึ่งเป็นองค์กรที่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 เป็นกลไกสนับสนุนในการกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง โดยปราศจากการครอบงำของส่วนกลาง

3. ประสานพลังภาคีร่วม ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. เทศบาล อบจ.) ปกครองท้องที่ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) สภาองค์กรชุมชนตำบล กลุ่มองค์กรชุมชน และหน่วยงาน

ราชการ ผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมในการสร้างกติกาชุมชน หรือข้อตกลงร่วมของชุมชน หรือ ธรรมนูญชุมชน ตั้งแต่ในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับจังหวัด สู่การออกเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่น และผลักดันนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ให้เข้าสู่แผนพัฒนาของจังหวัด

4. จัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง เสนอผ่าน สภาองค์กรชุมชนตำบลระดับชาติ สมัชชาปฏิรูปประเทศไทย สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ สภาพัฒนาการเมือง ผลักดันเข้าสู่รัฐบาล เพื่อให้กำหนดเป็นนโยบายสาธารณะต่อไป

อภิปรายผล

ในการวิเคราะห์ถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยจะอภิปรายเปรียบเทียบระหว่าง ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาและองค์ความรู้เดิมจากเนื้อหาบทที่ 2 ดังนี้

จากการที่ประสิทธิผลของกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติ ในจังหวัดจันทบุรีเป็นไปในทิศทางที่ค่อนข้างสูงในเชิงบวกของภาพรวมนั้น สอดคล้องกับแนวคิด ที่เกี่ยวกับตัวแบบของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ของแวน มิเตอร์ และ แวน ฮอร์น (Van Meter and Van Horn. 1975 : 200 - 217) ที่ได้ศึกษาถึงกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติและได้เสนอ ตัวแบบที่เรียกว่า A Model of the Policy Implementation Process ตัวแบบนี้ เชื่อว่าผลของการนำ นโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับปัจจัยซึ่งประกอบไปด้วย 6 ปัจจัยหลัก คือ วัตถุประสงค์ของนโยบาย เป็นสิ่งสำคัญ ที่จะต้องแยกให้ชัดเจนว่ามีอะไรบ้าง ซึ่งจะเป็นส่วนขยายของเป้าหมายรวม ของนโยบายให้ชัดเจน และง่ายขึ้นต่อความเข้าใจ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินความสำเร็จ หรือ ล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ต้องมีการระบุทรัพยากร ที่จำเป็นต่อการนำนโยบาย ไปปฏิบัติ ทั้งทรัพยากรบุคคล วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และงบประมาณที่คล่องตัว การติดต่อสื่อสาร ระหว่างองค์กร และกิจกรรมการนำนโยบายไปปฏิบัติต้องตรงกัน ถูกต้อง รวดเร็ว ต่อเนื่องและ ไม่ปิดบังข่าวสารซึ่งกันและกัน ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ และ สุดท้ายคือ ปัจจัยด้านความร่วมมือร่วมใจของผู้ปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพัฒน์ ลาภจิตร (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุน การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยด้านองค์กร (อบต.) มีความสัมพันธ์และมีผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงาน อบต. ซึ่งหากระดับการมีส่วนร่วม กิจกรรมใดสูงก็พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของกิจกรรมอื่นสูงตามด้วย ส่วนปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้ ประชาชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมงานกับ อบต. พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การเป็นหน้าที่

ของประชาชน อาสาสมัครด้วยใจ มีความรู้ ความสามารถ กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน มีทักษะและประสบการณ์เป็นประโยชน์กับตัวเองและชุมชน ส่วนปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมเลือกให้เป็นตัวแทน ชุมชนมีความสามัคคี และมีกลุ่มต่าง ๆ ที่สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม ส่วนปัจจัยด้านองค์กร ได้แก่ อบต. ดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ เอาใจใส่กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีประชาพิจารณ์ ประชาคมหมู่บ้าน และงานวิจัยของสอรัฐ มาบุญ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง กระบวนการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า สภาองค์กรชุมชนเป็นงานยุทธศาสตร์ในการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน และองค์กรชุมชนให้สามารถจัดการดูแลตนเองบนหลักของการพึ่งตนเอง ความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับวัฒนธรรมการคิด การทำงานขององค์กรชุมชนที่ได้รับการอุปถัมภ์จากราชการ ท้องถิ่น ที่มีแนวคิด การทำงานในรูปแบบของการรวมอำนาจ และอาสาทำงานให้ประชาชนชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของชลี ไพบุลย์กิจกุล และเบญจมาศ ไพบุลย์กิจกุล (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประเมินศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการป่าชายเลนสนามไชย จังหวัดจันทบุรี ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงและการประเมินความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อการใช้ประโยชน์ ผลการศึกษาพบว่า ทศนคติเกี่ยวกับป่าชายเลนของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ป่าชายเลนมีความสำคัญต่อชีวิต เพราะเป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นแหล่งอาหาร เป็นแหล่งรักษาความสมดุลของระบบนิเวศชายฝั่ง ผู้ตอบแบบสอบถามต่อสภาพชายเลนสนามไชย พบว่า ป่าชายเลนมีพื้นที่ลดลง แต่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ แนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าชายเลน ควรส่งเสริมการนำปรัชญาการดำเนินชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนสนามไชย

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการน่านโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง มาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรีเป็นไปในทิศทางที่ปานกลางในเชิงบวกของภาพรวม

เมื่อมาพิจารณาเปรียบเทียบเชิงคุณภาพของความพึงพอใจปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพกระบวนการน่านโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรีเป็นรายด้านก็พบว่า การนำปัญหาของชุมชนจากสภาองค์กรชุมชนตำบลมาปรึกษาหารือแนวทางแก้ไขปัญหาและเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการประสานเชื่อมโยงขบวนองค์กรชุมชน เครือข่ายงานพัฒนาด้านต่างๆ ในจังหวัด เพื่อวางแผนขับเคลื่อนงานร่วมกัน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพกระบวนการน่านโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี สอดคล้องกับแนวคิดที่เกี่ยวกับตัวแบบด้านการพัฒนาองค์กร (วรเดช จันทรศร. 2548 : 143) ที่เชื่อว่า ตัวแบบที่มุ่งเน้นเรื่อง

การมีส่วนร่วม การสร้างความผูกพันและการยอมรับ การมีส่วนร่วม จะทำให้เกิดการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ การนำนโยบายหรือโครงการไปปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จ จึงเป็นเรื่องของการจูงใจ การใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสม การสร้างความผูกพันโดยวิธีการให้สมาชิกในองค์กร มีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการยอมรับ ตลอดจนการสร้างทีมงานมากกว่าการมุ่งการใช้การควบคุมหรือใช้อำนาจทางรูปนัยของผู้บังคับบัญชา ทั้งนี้การทำให้ผู้ปฏิบัติตระหนักในความสำเร็จของโครงการและเห็นความสำเร็จของโครงการก็คือความสำเร็จของผู้ปฏิบัติและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน จึงน่าจะส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติมากกว่ากลยุทธ์อื่นๆ และตัวแบบของเอ็ดเวิร์ด (Edward, 1980 : 148) ที่เชื่อว่าผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับ ปัจจัยซึ่งประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลักคือ การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับ ฝ่ายต่างๆ ว่ามีความถูกต้อง ชัดเจน และตรงกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทรัพยากร ประกอบด้วยจำนวนเจ้าหน้าที่ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติ ข้อมูลข่าวสาร เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ทักษะของผู้ปฏิบัติ และโครงสร้างขององค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของคณะวิจัยภาคกลาง (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชนภาคกลางตอนบนและตะวันตก ในพื้นที่ตำบล 5 พื้นที่ ประกอบด้วย ต.ช่องสาธิตา ต.หนองประดู่ จังหวัดกาญจนบุรี ต.ศาลาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตำบลบ้านใหม่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และตำบลสุขฤทัย จังหวัดอุทัยธานี พบว่ากระบวนการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบสภาองค์กรชุมชนตำบลที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ แกนนำที่มีวิสัยทัศน์กับการแก้ไขปัญหาชุมชน มีการกำหนดเป้าหมายร่วม มีรูปธรรมในการประเดิมของตำบล และศักยภาพของชุมชน การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นในการทำงานสภาองค์กรชุมชน ในลักษณะ 3 ขา คือ ชุมชน ท้องที่ ท้องถิ่น และมีภาคีภายนอกเป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้และยกระดับการแก้ไขปัญหาจากคน คริวเรือน ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล และนำไปสู่การพัฒนาในระดับจังหวัดและชาติต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธิดา บัวสุขเกษม (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย แนวทางการพัฒนาบทบาทของสภาองค์กรชุมชนในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาตำบลหนองประดู่ อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของสภาองค์กรชุมชนในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนนั้น สภาฯ มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการของประชาชนและปัญหาพร้อมแนวทางการแก้ไขต่อหน่วยงานในท้องถิ่น มีมากที่สุด ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือการสร้างความรู้ความเข้าใจให้คนในตำบลยอมรับสภาองค์กรชุมชน และพบว่าแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานที่ควรให้การส่งเสริมสนับสนุนมากที่สุด คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนงบประมาณในการทำงานด้านสภาองค์กรชุมชนตำบล

แนวทางและมาตรการการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองไปใช้ในการปฏิบัติ สอดคล้องกับแนวทางของสภาพัฒนาการเมือง (2555 : 1 - 6) ในการนำเสนอถึง การกระจายอำนาจ : การจัดการตนเอง โดยการกระจายอำนาจ มีรูปแบบการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาค มีมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งในสถานการณ์อันแท้จริง พบว่ามีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้การกระจายอำนาจส่วนกลางสู่ท้องถิ่นยังไม่เป็นไปเท่าที่ควร โครงสร้างการบริหารและตัวบทกฎหมายบางข้อ ทำให้มีการกระจุกตัวของอำนาจรัฐ จากสภาพการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดการรวมศูนย์อำนาจ การตัดสินใจการบริหารประเทศ การบริหารทรัพยากรที่มุ่งประโยชน์เฉพาะกลุ่ม เฉพาะพวก ประชาชนชุมชนโดยส่วนใหญ่ถูกทำให้อ่อนแอไม่อาจทำหน้าที่พลเมืองที่ดีได้ ทำให้เกิดเป็นประเด็นว่า การรวมศูนย์อำนาจในการตัดสินใจบริหารประเทศไม่เหมาะสมอีกต่อไปในการ จัดการดูแลประเทศ จำเป็นต้องมีการออกแบบใหม่ ให้เกิดการกระจายอำนาจที่เป็นจริง ให้การตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดและทั่วถึงของประชาชน ชุมชน โดยให้อำนาจคงอยู่ในมือของชุมชนที่จะบริหารจัดการตนเอง ให้ชุมชนปกครองดูแลตนเอง การมีส่วนร่วม ที่ทุกคนถือเป็นหน้าที่ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา ในแง่นี้ การกระจายอำนาจ จึงเป็นแนวคิดที่ทุกฝ่ายต่างยอมรับ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดเป็นแนวทาง “ชุมชนท้องถิ่น จัดการตนเอง” โดยมีหลักการเบื้องต้นของการกระจายอำนาจ คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนใน ท้องถิ่นสามารถจัดการชีวิตและชุมชนของตนเอง มีส่วนร่วมในการวางแผนและการพัฒนาคุณภาพ ชีวิต การตัดสินใจและการอนุมัติ อนุญาตให้มีการดำเนินการใดๆในท้องถิ่นที่อาจส่งผลกระทบต่อ คุณภาพชีวิตของประชาชน ขณะเดียวกัน การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจะต้องสอดคล้องไปกับการ ส่งเสริมให้ใช้ประชาธิปไตยทางตรงในการตัดสินใจ และการบริหารจัดการด้านต่างๆในสังคม

สอดคล้องกับแนวทางการใช้เครื่องมือการวิเคราะห์การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น อย่างเป็นรูปธรรม ของอัมพร แก้วหนู (2554 : 5) ที่กล่าวว่า การจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น ต้องมีข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ ข้อมูลปัญหา ข้อมูลศักยภาพ มีการวิเคราะห์พื้นที่ โดยใช้ข้อมูล เป็นเครื่องมือให้คนในพื้นที่รู้จักตัวตน ใช้ข้อมูลในการวางแผนแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น มีการจัดทำแผนการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่น โดยทุกคน ทุกกลุ่ม/องค์กรชุมชน หน่วยงาน ภาคราชการในพื้นที่ มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย แผนงาน และตัวชี้วัดการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่น และมีการติดตามความคืบหน้าการพัฒนาตามแผนอย่างต่อเนื่อง มีเวทีการปรึกษาหารือของกลุ่ม/ องค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ รวมถึง มีการจัดทำรายงานผลการพัฒนาของพื้นที่ต่อสาธารณะ มีการจัดการทุนภายในชุมชนทั้งที่เป็นเงิน (กลุ่มออมทรัพย์ / องค์กรการเงิน) และทุนที่ไม่เป็นเงิน เช่น ทรัพยากร ทุนทางสังคม วัฒนธรรม ฯลฯ มีกิจกรรมการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนในด้าน ต่างๆ มีแกนนำที่มีจิตอาสา มาจากทุกช่วงวัย อาชีพ เพศ กลุ่ม/องค์กรต่างๆ มีการพัฒนาผู้นำและคน

รุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนากลุ่ม/องค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง มีระบบการบริหารจัดการที่ดี เป็นฐาน การพัฒนาด้านต่างๆ ในพื้นที่ มีการประสานเชื่อมโยง/จัดความสัมพันธ์ในการทำงาน ร่วมกันระหว่างชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ หิรัญญ์ หิรัญญ์พัฒน์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง บทบาทสภาองค์กรชุมชนกับการสร้างความเข้มแข็ง ให้กับชุมชนท้องถิ่น : ศึกษากรณีสภาองค์กรชุมชน ตำบลหนองสาหร่าย จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบ ข้อจำกัดเรื่องสมาชิกสภาองค์กรชุมชนต้องปราศจากการเมืองแทรกแซง ทำให้ ขาดบุคลากรในการบริหาร เนื่องจากในท้องถิ่นบุคคลที่มีศักยภาพความเป็นผู้นำนั้นมีน้อยและส่วนใหญ่ เข้าไปเป็นผู้นำในระบบการเมือง ทำให้สภาองค์กรชุมชนขาดผู้นำหรือตัวแทนชุมชน ประชาชน ในชุมชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนเท่าที่ควร ซึ่งอาจจะส่งผล ต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติยังไม่เห็นผลชัดเจนเนื่องจากใช้ได้ เพียง 1 ปี รัฐกระจายอำนาจให้สภาองค์กรชุมชนบริหารจัดการ แต่รัฐไม่ได้กำหนดงบประมาณให้ ทำให้สภาองค์กรชุมชนต้องดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยทุนของตนเอง และขอความร่วมมือจาก เครือข่ายภายนอก และสอดคล้องกับงานวิจัยของโกวิทย์ พวงงาม (2554 : 43) ได้ศึกษาวิเคราะห์ แนวคิด หลักการ สภาพการดำรงอยู่การดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานสภาองค์กร ชุมชน พบว่า ประการแรกปัญหาด้านการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล ส่วนใหญ่มีปัญหาและ อุปสรรคในความไม่เข้าใจระเบียบกฎหมาย การจัดตั้งเพื่อการจัดตั้งชุมชนและสภาองค์กรชุมชน ตำบล โดยเฉพาะขั้นตอนการจัดตั้ง ซึ่งมีความจำเป็นต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องสภาองค์กร ชุมชน ที่ผู้นำชุมชนทุกกลุ่มต้องประชาสัมพันธ์ในกลุ่ม องค์กรชุมชนทุกกลุ่มทราบ นอกจากนี้ ยังพบว่า ประเด็นการริบเร่งการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนในตำบลในบางพื้นที่ ทำให้การปฏิบัติการกิจ ตามหน้าที่ของสภาองค์กรชุมชนตำบล ทำได้น้อย ทั้งในแง่การจัดให้มีเวทีที่ปรึกษาหารือกัน ของประชาชนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการ หรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานของรัฐทำได้น้อย ปัญหาด้าน กฎระเบียบที่เกิดขึ้นในการคัดเลือกตัวแทนระดับหมู่บ้าน และตัวแทนกลุ่มองค์กร เป็นสมาชิก สภาองค์กรชุมชน ตาม พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชนตำบล ทำให้สมาชิกที่มีความรู้สึถึงถึงการมีระบบ ตัวแทน ซึ่งอาจขาดกับหลักการของการทำให้สภาองค์กรชุมชนตำบลที่ต้องทำให้ทุกคนในตำบล มีส่วนร่วมถือเป็นประชาธิปไตยชุมชน ปัญหาด้านการบริหารงบประมาณ ในการดำเนินงานและ การเกิดขึ้นของสภาองค์กรชุมชนตำบลเมื่อกลายเป็นองค์กรที่มีกฎหมายรับรอง โดยส่วนใหญ่ จึงมักคิดถึงเรื่องงบประมาณในการขับเคลื่อน แม้จะมีประเด็นในการให้สภาองค์กรชุมชนตำบล แสวงหาความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐซึ่งสภาองค์กรชุมชน บางแห่ง มีข้อจำกัดจึงทำให้ดูเหมือนว่างบประมาณไม่มีก็ไม่สามารถขับเคลื่อนงานในระดับตำบล

ได้ดีเท่าที่ควร เพราะสภาองค์กรชุมชนเป็นเรื่องใหม่ จะมีก็แต่ตำบลที่เข้มแข็งแล้วเท่านั้นที่ดูว่าเรื่องเงินเป็นเรื่องรอง มีการระดมทุนกันเองในตำบลได้ แต่สำหรับตำบลที่ยังไม่เข้มแข็งและเข้าใจเรื่องสภาองค์กรชุมชนตำบลมากพอ เงินยังคงเป็นเรื่องที่ต้องสนับสนุนให้งานขับเคลื่อนไปได้ และปัญหาด้านความสัมพันธ์ ความร่วมมือ และการประสานงานระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบปัญหาด้านความสัมพันธ์ ความร่วมมือและการประสานงานระหว่างสภาองค์กรชุมชนตำบลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความเข้าใจร่วมกันกับองค์การบริหารส่วนตำบลถึงบทบาทภารกิจของสภาองค์กรชุมชน เช่น ในเรื่องของการจัดทำแผนพัฒนาของชุมชน ที่ทั้งจากสภาองค์กรชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดการประสานงานกันในการจัดทำแผนร่วมกัน ตลอดจนยังไม่มีผลการผลักดันแผนของสภาองค์กรชุมชนเข้าสู่การพิจารณาขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างชัดเจนเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะที่เป็นนัยยะในเชิงนโยบายที่สำคัญดังนี้

1. ประสิทธิภาพของกระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรีอย่างเป็นรูปธรรมนั้น ควรสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลให้คนในตำบลได้รับรู้ เพื่อนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในการจัดการตนเอง
2. ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการสร้างกติกาชุมชน หรือธรรมนูญชุมชน และร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการผลักดันให้เกิดการจัดทำเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่น แผนพัฒนาตำบล และแผนพัฒนาจังหวัด
3. หน่วยงานในระดับพื้นที่ ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการ ต้องให้การสนับสนุนและพัฒนากระบวนการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง
4. ผลักดันการกระจายอำนาจตามนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง เพื่อยกระดับเป็นนโยบายสาธารณะต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี กรณีศึกษาการขับเคลื่อนของสภาองค์กรชุมชนตำบล เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการดำเนินวิจัยหลังจากนี้ คือ

1. ควรมีการศึกษาถึงผลกระทบที่มีต่อการนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง มาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรีในภาพรวมทั้งจังหวัด เพื่อการเปรียบเทียบถึงผลกระทบของนโยบาย ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองในแต่ละพื้นที่ เพื่อจะทำให้ได้มาซึ่งตัวชี้วัดที่ใช้เป็นมาตรฐานได้
2. เพื่อให้การนำนโยบายชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองมาปฏิบัติในจังหวัดจันทบุรี มีการ พัฒนานโยบายได้ตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้น ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาโดยเน้นหรือให้ความสำคัญตามตัวแปรด้านต่างๆ ของผลการศึกษา เช่น กลุ่มตัวอย่างของ การศึกษาที่หลากหลาย และครอบคลุมพื้นที่จังหวัดจันทบุรี เป็นต้น
3. การศึกษาวิจัยเป็นการศึกษาเฉพาะของสภาองค์กรชุมชนตำบล เพียงองค์กรเดียว จึงควรที่จะให้สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยได้ทำการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ในภาพรวมของ องค์กรชุมชนอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบอื่นๆ เพิ่มเติมที่สำคัญ และจำเป็นต่อการดำเนินนโยบาย ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองต่อไป